

AHVENANMAAN MAAKUNTALAKI

1 Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymät maakuntalait

1. *Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag* (Maakuntalaki yleisestä asumistuesta annetun lain soveltamisesta Ahvenanmaalla annetun maakuntalain muuttamisesta)¹
2. *Landskapslag om tillämpning av lagen om miljöskadefonden* (Maakuntalaki ympäristövahinkorahastosta annetun lain soveltamisesta)²
3. *Yrkeshögskolelag för Åland* (Ahvenanmaan ammattikorkeakoululaki)³
4. *Landskapslag om ändring av 30 § landskapslagen om hälso- och sjukvård* (Maakuntalaki terveydenhuollosta annetun maakuntalain 30 §:n muuttamisesta)

2 Tasavallan presidentin veto-oikeus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*, 19 §:n 2 momentin mukaan tasavallan presidentti voi, kun korkeimman oikeuden lausunto on hankittu, määrätä maakuntalain raukeamaan kokonaan tai osittain, jos hän katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa tai maakuntalain koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Presidentin on tehtävä päätöksensä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun maakuntapäivien päätös annettiin oikeusministeriölle tiedoksi.

Edellä 1 kohdan luettelon kohdassa 1 mainittu maakuntalaki on saapunut oikeusministeriöön 16.4.2024. Muistion 1 kohdan luettelon kohdassa 2-4 mainitut maakuntalait ovat saapuneet oikeusministeriöön 15.5.2024.

---

¹ VN/12273/2024

² VN/15282/2024

³ VN/15271/2024

3 Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnot

Itsehallintolain 19 §:n 1 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausunnon maakuntalain hyväksymispäätöksestä ennen päätöksen esittelemistä tasavallan presidentille.

Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 22.5.2024 päivätyt lausunnot muistion 1 kohdan 1 ja 2 kohdassa mainituista maakuntalaeista.

Ahvenanmaan valtuuskunta on antanut 6.6.2024 päivätyn lausunnon muistion 1 kohdan luettelon 3 ja 4 kohdassa mainituista maakuntalaeista.

Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunnan virkakieli on ruotsi.

Muistion 1 kohdan 1 kohdassa mainitusta maakuntalaista antamassaan lausunnossa (Nr 11/24) valtuuskunta on katsonut, että maakuntalaki kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Muistion 1 kohdan 2 kohdassa mainitusta maakuntalaista antamassaan lausunnossa (Nr 12/24) valtuuskunta on katsonut, että maakuntalain voimaantulolle ei itsehallintolain säännökset huomioon ottaen ole estettä.

Muistion 1 kohdan 1 ja 2 kohdassa mainituista maakuntalaeista ei ole asioiden laatu huomioon ottaen katsottu tarpeelliseksi hankkia korkeimman oikeuden lausuntoa.

Muistion 1 kohdan 3 ja 4 kohdassa mainituista maakuntalaeista antamassaan lausunnossa (Nr 13/24) Ahvenanmaan valtuuskunta on itsehallintolain säännökset huomioon ottaen katsonut, ettei maakuntalakien voimaantulolle ole estettä lukuun ottamatta 3 kohdassa mainitun maakuntalain 71 §:n 1 ja 2 momenttia. Virheelliset säännökset eivät vaikuta maakuntalakeihin muutoin, joten maakuntalait voivat valtuuskunnan mukaan muilta osin tulla voimaan.

4 Korkeimman oikeuden lausunto

Oikeusministeriö pyysi 22.5.2024 lausuntoa korkeimmalta oikeudelta muistion 1 kohdan luettelon 3 ja 4 kohdassa mainituista maakuntalaeista. Itsehallintolain 36 §:n 2 momentin mukaan korkeimman oikeuden itsehallintolaissa tarkoitetut lausunnot on laadittava ruotsin kielellä.

Korkein oikeus on 20.6.2024 antamassaan lausunnossa (KKO-HD/694/2024) katsonut, yhtyen Ahvenanmaan valtuuskunnan perusteluihin, että muistion 1 kohdan 3 kohdassa mainitun maakuntalain 71 §:n 1 ja 2 momentti on määrättävä raukeamaan.

Uusi maakuntalaki, jossa säädetään Ahvenanmaan ammattikorkeakoulukoulutuksesta sekä Ahvenanmaan korkeakoulusta, korvaa nykyisen Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain. Uudella lainsäädännöllä ei ole tarkoitus antaa korkeakoululle itsenäisen yliopistotoiminnan edellyttämää itsehallintoa, vaan tarkoitus on, että korkeakoulu toimisi ammattikorkeakouluna. Maakuntalainsäädännössä säädetään

opetustoimesta ja ammattikorkeakouluna toimivasta korkeakoulusta sekä sen virkamiehistä ja opiskelijoista ja myös terveydenhuollosta. Maakuntalaki terveydenhuollosta annetun maakuntalain 30 §:n muuttamisesta sisältää täydennyksen Ahvenanmaan terveydenhuollon ja opiskelijoiden edustajien välisestä yhteistyöstä opiskeluterveydenhuoltoa järjestettäessä.

Ammattikorkeakoululain 71 §:n 1 ja 2 momentin henkilötietosäntely liittyy perustuslain kannalta perustuslain 10 §:n säännöksiin yksityiselämän suojasta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan säntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä. Arkaluonteisten tietojen käsittelyn on oltava välttämätöntä ja säntelyn täsmällistä ja tarkkarajaista (PeVL 11/2024 vp). Valiokunnan mukaan myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittely voi tietyin edellytyksin perustua myös viranomaistoiminnassa perustuslain estämättä suostumukseen. Tällöinkin on kuitenkin varmistettava, että säntely kokonaisuutena luo riittävät edellytykset arkaluonteisten henkilötietojen suojan tosiasialliselle toteutumiselle (PeVL 4/2021 vp).

Korkein oikeus toteaa, että ammattikorkeakoululain 71 §:n 1 momentin mukaan ulkopuolisille voidaan antaa tietoa sekä opiskelijaa, että hänen perhettään koskevista henkilökohtaisista tai taloudellisista seikoista. Säännöksen sanamuoto jättää epäselväksi, riittäisikö opiskelijan suostumus tiedottamaan ulkopuolisille myös opiskelijan perheenjäseniä koskevista henkilökohtaisista tai taloudellisista seikoista. Lisäksi mahdollisuutta informoida ulkopuolisia ei ole täsmennetty koskemaan vain välttämättömiä tietoja, vaikka kyse voi olla myös salassa pidettävistä tiedoista. Nämä seikat huomioon ottaen korkein oikeus katsoo, että vaikka tietojen luovuttaminen perustuu lähtökohtaisesti suostumukseen, säntely ei ole riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista.

Tämän vuoksi korkein oikeus katsoo perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että Ahvenanmaan ammattikorkeakoululain 71 §:n 1 momentti muodostaa toimivallan ylityksen. Näin ollen lainkohta on määrättävä raukeamaan.

Sekä Ahvenanmaan valtuuskunta että korkein oikeus ovat lausunnoissaan viitanneet eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 60/2010 vp), jossa valiokunta on ottanut kantaa ehdotettuun säännökseen, jonka mukaan muun muassa yliopiston toimielinten jäsenet ja yliopistojen työntekijät saivat salassapitosäännösten estämättä antaa toisilleen sekä koulutuksesta ja turvallisuudesta vastaaville viranomaisille koulutuksen asianmukaisen järjestämisen ja turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisia tietoja. Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotettu tiedonsaantioikeus oli muotoiltu hyvin laajaksi. Tiedonsaantiin ja tiedon antamiseen oikeutettu henkilöpiiri kattoi rajoituksetta koko henkilöstön. Lisäksi salassa pidettävien tietojen sisältöä rajoitettiin vain epäselvällä viittauksella tietoihin, jotka ovat välttämättömiä koulutuksen asianmukaisen järjestämisen ja turvallisuuden varmistamiseksi. Aiempaan käytäntöön viitaten perustuslakivaliokunta piti tiedonsaantioikeutta väljyydessään ja yksilöimättömyydessään selvästi perustuslain

10 §:n 1 momentin vastaisena, vaikka tietojen luovuttaminen ja vastaanottaminen oli asianmukaisesti kytketty välttämättömyysvaatimukseen.

Ahvenanmaan ammattikorkeakoululain 71 §:n 2 momentin säännös vastaa perustuslakivaliokunnan tarkastelemaa säännöstä. Maakuntalain säännös ei myöskään ole riittävän täsmällinen eikä siitä käy selvästi ilmi, mitä tietoja voidaan luovuttaa ja mihin tarkoitukseen ja kenellä on tiedonsaantioikeus. Salassa pidettävien tietojen saanti - ja luovuttamisoikeutta ei ole myöskään erikseen sidottu tilanteisiin, joissa tietojen saanti ja luovuttaminen voi olla perusteltua välttämättömyyssiistä ja rajattu niihin henkilöihin, joiden on näistä syistä saatava tietoja. Tämän vuoksi korkein oikeus ja Ahvenanmaan valtuuskunta katsovat perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että myös Ahvenanmaan ammattikorkeakoululain 71 §:n 2 momentti muodostaa toimivallan ylityksen. Näin ollen myös tämä lainkohta on määrättävä raukeamaan.

5 Esitys

Esitetään, että tasavallan presidentti päättää Ahvenanmaan valtuuskunnan ja korkeimman oikeuden esittämillä perusteilla määrätä muistion luettelon 3 kohdassa tarkoitetun maakuntalain raukeamaan 71 §:n 1 ja 2 momentin osalta, ja muilta osin päättää olla käyttämättä veto-oikeuttaan maakuntalakeihin.